

Адамович Ірина²

Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради
м. Житомир, Україна

ORCID: [0000-0002-5688-0516](https://orcid.org/0000-0002-5688-0516)

E-mail: adamovich-irina@ukr.net

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА МОЖЛИВОСТІ НАРАТИВІВ: СЕРВІСИ СТВОРЕННЯ

У статті розглянуто питання актуальності та можливостей наративів в освіті та суспільному житті, які можуть бути використані у вихованні цінностей і формуванні навичок, стимулюванні творчого потенціалу учасників освітнього процесу, а також надано короткий огляд використання інтерактивних технологій і сервісів для створення наративів.

Ключові слова: наративи, сервіс, виховання, критичне мислення.

***The Relevance and Possibilities of Narratives: Services of Creation.** The article examines the relevance and possibilities of narratives in education and social life, which can be used to educate values and skills, stimulate the creative potential of participants in the educational process, and also briefly reviews the use of interactive technologies and services for creating narratives.*

Key words: Narratives, Service, Education, Critical Thinking.

Вступ. Важливою складовою сучасної освіти є розвиток творчого мислення та вміння людини адаптуватися до змін у соціально-економічному середовищі. З огляду на це наративи можуть бути ефективним інструментом для досягнення поставлених цілей. Так, українські педагоги використовують історії та приклади з реального життя, пропонуючи учням створювати і свої власні, щоб зробити навчання цікавішим та більш доступним для учнів, що також сприяє розвитку креативності та уяви. Сучасна освіта використовує наративи для виховання цінностей і формування навичок, наприклад, доброти, чесності, толерантності тощо. Постановка проблеми дослідження полягає в тому, як забезпечити розуміння місця, доступності та ефективності використання наративів в освітньому процесі та створювати їх з меншими зусиллями та більшою ефективністю.

Мета, методи і підходи. Мету дослідження ми бачимо у вивченні ролі та впливу наративів на формування ідентичності, розвиток мови, культурне сприйняття, пізнання світу та інші аспекти нашого існування. При цьому важливо використовувати методи, що дають змогу отримати об'єктивну інформацію та зробити наукові висновки: емпіричні (опис, експеримент, спостереження) й теоретичні (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення

²© Адамович Ірина (Adamovych Iryna)

тощо). Дослідження передбачає використання трансдисциплінарного підходу, зокрема йдеться про використання теоретичних відомостей з психології, соціології, культурології, лінгвістики та інших наукових галузей для розкриття феномену наративів та їх актуальності.

Основні результати. У роботах науковців, політологів та інших дослідників (таких, як С. Антощук, С. Биков, Л. Волинець, Я. Грицак, О. Кучерявий та ін.) не завжди чітко окреслено поняття «наратив», але можуть бути розглянуті поняття «історія, опис, міт, розповідь»; ми ж будемо розглядати саме поняття, винесене в назву тез [1]. В Україні використання наративів в освіті та суспільстві також має свою історію. Розглянемо, як наративи відіграють роль у навчанні та сприяють розвитку здобувачів освіти:

- по-перше, наративи допомагають зрозуміти історію і культуру, розповіді про історію минушини, події та людей, розширюють знання про світову та українську історію, завдяки чому учні вчаться співчувати, проявляти емпатію та відчувати зв'язок з історичними персонажами (наприклад, «9 березня 2023 року в дистанційному форматі відбулася презентаційна сесія «Виховні наративи Дня українського добровольця», де учасниками семінару стали понад 100 освітян, відповідальних за організацію виховної роботи на місцях») [5];

- по-друге, наративи розвивають аналітичні вміння та критичне мислення, спонукаючи до підтримки думок, обґрунтування власних висловлювань та пошук можливих альтернативних пояснень подій;

- по-третє, наративи сприяють розвитку комунікативних здібностей (при цьому цікаво проявляється стимул до висловлювання своїх вражень і думок, обговорювання та спілкування з однолітками або/та людьми різних вікових категорій; такий процес навчання стимулює розвиток командної роботи та навичок спільної реалізації проєктних можливостей) [1].

Навчальними програмами Нової української школи (далі – НУШ) передбачено використання створених наративів з урахуванням їх актуальності та особливостей у вивченні різних дисциплін. Зокрема, саме українська мова та література, які можна назвати найважливішими сьогодні предметами, мають великий потенціал для використання наративів, оскільки ці дисципліни пов'язані з історією й культурою українського народу [4] та допомагають розвивати самоідентифікацію української нації, українську самобутність та українську державу. Адже тільки у новоствореному проукраїнському середовищі можуть з'явитись проукраїнський уряд, проукраїнська армія, проукраїнський бізнес, проукраїнська культура тощо [6].

У НУШ та сучасному суспільстві важливою складовою освітнього процесу є використання інтерактивних технологій і сервісів, у тому числі й для створення наративів, що може сприяти забезпеченню потреби здобувачів освіти

і вчителів. Наприклад, учні та вчителі мають змогу в режимах реального часу або змішаного навчання створювати свої власні історії, мультимедійний контент на основі різноманітних інтерактивів [4]. Тож ми можемо запропонувати сервіси й додатки з використанням різних інструментаріїв для створення наративів: Microsoft PowerPoint (слайди, текст, зображення, відео- та аудіофайли), Adobe Spark (відео, вебсторінки та зображення), Prezi (нестандартні й динамічні презентації), Storyboard That (комікси або ілюстрації з використанням шаблонів, інструментів для рисування), Canva та Crello (вебплатформи для створення графічного змісту, ілюстрацій, постерів, презентацій та ін. з візуалізацією контенту наративів), Google Forms (тести та опитування з різними типами питань), Quizlet (тести та флеш-картки для запам'ятовування), Genial.ly (вебплатформа у форматі інфографіки, анімаційних відео, вебсторінок з інтеракцією).

Висновки. Отже, наративи відіграють важливу роль у процесі формування та розвитку світосприйняття [2], ціннісно-змістового та соціально-перетворювального потенціалу [3] як особистості, так і члена спільноти. Вони мають різноплановий емоційний, психологічний, іноді й фізичний вплив на особистість людини, допомагаючи зрозуміти інших, ефективно спілкуватися та обмінюватись знаннями. Значення наративів у сучасному суспільстві ми можемо розглядати як можливість (здатність, фактичність) формування цінностей, переконань, навичок, надій, що трансформують соціальні верстви населення.

Наративи є необхідним і невід'ємним складником особистого та суспільного життя в освіті та українському суспільстві в цілому, підтримуючи розвиток культури, національної свідомості та бережного ставлення до культурної спадщини рідної країни.

Список використаних джерел

1. Биков С. Як Україна переможе у війні наративів. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/870738.html> (дата звернення: 19.05.2023).
2. Волинець Л. Л. та ін. Світоглядний потенціал шкільної гуманітарної освіти в країнах ЄС та США : монографія. Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2011. 482 с.
3. Кучерявий О. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729190/> (дата звернення 19.05.2023).
4. НУШ. URL: <https://nus.org.ua/> (дата звернення 19.05.2023).
5. Презентаційна сесія «Виховні наративи Дня українського добровольця» URL: <https://ippo.dn.ua/novyny-afisha/novyny/2023/prezentatsijna-sesiya-vikhovni-narativi-dnya-ukrajinskogo-dobrovoltsya> (дата звернення 19.05.2023).
6. Прудеус М. Чому мова завжди на часі? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=V4EcrAgfiEM> (дата звернення 18.05.2023р.).